

Her bir insan için hayat seferinde iki yol vardır.

إِنَّ الْأَبْرَارَ لَفِي نَعِيمٍ ۚ وَإِنَّ الْفُجَّارَ لَفِي جَحِيمٍ

İ'lem eyyühe'l-aziz! Her bir insan için hayat seferinde iki yol vardır. Bu iki yolun uzunluğu kısalığı birdir. Amma birisinde ehl-i şühud ve ehl-i vukufun şehadet ve tasdikleriyle onda dokuz menfaat ihtimali var. İkinci yolda mesele makûsedir. Onda dokuz zarar ihtimali vardır. İkinci yol ile gidenin ne silahı var, ne zahîresi. Tabîî yolda pek çok korkulara maruz kalacağı gibi ihtiyaçlarını def' için çoklara minnet altında kalır. Fakat birinci yola sülûk edenin hem silahı hem erzakı beraberdir. Pek serbestane gider. Birinci yol Kur'an yoludur, ikinci yol ise dalalet yoludur.

Evet ehl-i şühudun, ehl-i vukufun tasdik ve şehadetleriyle sabittir ki iman yümnüyle yürüyen emn ü eman içindedir. Ve bilâhare merkez-i hükûmete ulaştığında onda dokuzu büyük mükâfata mazhar olacaklardır. Fakat dalalet zulûmatı içinde yürüyenler; esna-yı seferde korkudan, açıktan her şeye ve herkese tezellül ettikten sonra, mahall-i hükûmete vâsıl olduğunda onda dokuzu ya idam veya ebedî hapse mahkûm olacaklardır. Binaenaleyh akıllı olan, zararlı bir şeyi dünyevî, edna bir hiffet için tercih etmez.

Ehl-i şühud dediğimizden maksat, evliyaullahtır. Zira velayet sahibi, avamın itikad ettiği şeyleri gözle müşahede ediyor. Kur'an yolu ile gidenlerin silah ve zahîreleri ise Kadîr-i Mutlak'a, Ganiyy-i Kerîm'e olan tevekkül onları temin eder. Zira tevekkül, istinad ve istimdad noktalarını tazammun ediyor. Bu noktalar da kelime-i tevhidi istilzam ediyor. Kelime-i tevhid de namazı iktiza ediyor. Namaz dahi ubudiyetin esas bir rüknüdür.

Ubudiyeti emreden tekliftir. Mükellefiyetini îfa edenin, mükellefiyet müddetince, mükellefiyet-i askeriye gibi yemekleri, libasları ve sair hayat lâzımleri hazine-i Rahman'dan verilir. Mükellefiyet-i askeriye iki buçuk senedir. Amma mükellefiyet-i ubudiyet, müddet-i ömürdür.